

NERŪŠIUOTI

būtų taip pat keista kaip
dantis valyti dulkių siurbliu

**Žalia
klasė**

**žalia
aplinka**

Rūšiuoti kviečia
PTO PARUŠIŲ
TARPTUKO
ORGANIZACIJA

IDĖJOS SĖKMEI

Ar daugelis iš jūsų galvoja, kad:

- Galiu mesti visas atliekas į buitinių atliekų konteinerį. Juk tam jis ir yra skirtas;
- Mano kaimynas atliekų nerūšiuoja, todėl nebus nieko blogo, jei ir aš nerūšiuosiu;
- Visi seni ir nereikalingi daiktai yra atliekos ir vienintelis mano rūpestis yra tai, kad jos patektų į buitinių atliekų konteinerį.

Elgdamiesi pagal šias nuostatas mes jaučiamės teisūs, nes nesame „baltos varnos“ ir išmesdami atliekas neišsiskiriame iš visos visuomenės. Deja, aplinkosauginiu požiūriu nevykdydami rūšiavimo mes ne tik mokame didesnius pinigus už atliekų išvežimą, bet ir neskatiname pakartotinio naudojimo. O juk kiekvienas „teisingai“ išmestas daiktas gali būti panaudotas naujų produktų gamybai, tuo saugant žemės naudingas iškasenas, taupant energiją, siekiant išsaugoti sveikesnę aplinką.

Pabandykite dar kartą kartu prisiminti, ką daryt su mums jau „atitarnavusiais“ daiktais ar nereikalingomis pakuotėmis.

ORGANIZATORIAI

IDĖJOS SĖKMEI

RĖMĖJAI

Išleido VšĮ „Idėjos sėkmei“, el. paštas info@idejossekmei.lt, www.idejossekmei.lt.

Spausdino UAB „Verslo linija“. Dizainas Audros Kupčinskaitės.

*Paprastas ir patogus būdas rūšiuoti atliekas,
kadangi mums reikia švaros ir
norime, kad ji būtų žalia.*

Stambiagabaritinės atliekos

Prie mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių arba tiesiog pamiškėse matome išmestus senus baldus, šaldytuvus, automobilių padangas. Toks šių atliekų išmetimas nepuošia miestų ir gyvenviečių, gamtos kampelių, daro žalą aplinkai, apsunkina tolesnį atliekų tvarkymą.

Didelių gabaritų atliekas reikia palikti tam skirtose aikštelėse.

Šiuo metu Lietuvoje veikia 73 didelių gabaritų atliekų surinkimo (priėmimo) aikštelės. Dažnai šios aikštelės dar vadinamos stambiagabaričių atliekų surinkimo aikštelėmis.

Didelių gabaritų atliekų priėmimo aikštelėse priimamos baterijų (galvaninių elementų, akumuliatorių), nebenaudojamos elektros bei elektroninės įrangos atliekos, naudotos padangos, dienos šviesos lempos, variklio, pavarų dėžės alyva, agrocheminės atliekos, kitos pavojingos atliekos, baldai, mišrios statybos ir griovimo atliekos ir kitos didelių gabaritų atliekos, besikaupiančios pas gyventojus.

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikėtų tiksliau susižinoti, kokios atliekos priimamos būtent toje aikštelėje, nes **skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos**, pvz., ne visos aikštelės priima buitines pavojingas atliekas. Į aikšteles **gyventojų atvežamos atliekos priimamos nemokamai aikštelių darbo metu.**

Pavojingos atliekos

Pavojingos atliekos – sukeliančios žalą žmogaus ar gyvūnų sveikatai ir aplinkai medžiagos, kurios yra ženklinamos sutartiniais simboliais ir pasižymi bent viena iš šių savybių: **ėdžios, infekcinės, kancerogeninės, toksiškos, kenksmingos, labai degios, dirginančios, sprogstamosios**

Buityje pavojingos atliekos:

- Buitinės chemijos produktai;
- Laky, dažų, skiediklių atliekos;
- Cheminės medžiagos užteršta pakuotė;
- Panaudoti tepalai, tepalų filtrai, tepaluoti skudurai ir kitos naftos produktų atliekos;
- Pasenę vaistai;
- Gyvsidabrio turinčios lempos, termometrai;
- Galvaniniai elementai, akumulatoriai;
- Elektros ir elektroninės įrangos atliekos.

Atliekų negalima užkasti, deginti, išmesti tam neskirtose vietose. **Netinkamas atliekų šalinimas teršia orą, vandenį, žemę ir kelia pavojų aplinkai ir žmogaus sveikatai.** Patekdami teršalai su maistu į žmogaus organizmą per aplinką – jį nuodija. Todėl būtina atkreipti dėmesį į pavojingų atliekų tvarkymą ir utilizavimą. Svarbu nemišyti tokių atliekų su buitinėmis, nepilti į plautuvę ar klozetą, lietaus nuotekų šulinius ar ant grunto, o sandariai uždarius būtina jas pristatyti į pavojingų atliekų surinkimo vietą. Esminis būdas išvengti problemų, susijusių su buities pavojingomis atliekomis – **naudoti mažiau toksiškus gaminius.** Nepavojingi pakaitalai egzistuoja daugeliui prieš tai paminėtų produktų. Soda, citrinos rūgštis, actas gali būti dažniausiai vartojamų valiklių pakaitalai.

Pavojingų buityje naudojamų medžiagų pakaitalai – „žalieji“ produktai, nekenkiantys sveikatai ir aplinkai. Pavyzdžiui, kad nereikėtų naudoti dažų skiediklių, naudokite vandeniu skiedžiamus latekso dažus. Vietoje mineralinių trąšų naudokite kompostą, vietoje oro gaiviklių – gyvus ir džiovintus augalus, vietoje baliklių su chloru – peroksidinius, santechnikos įrenginių valymui – valgomąją sodą su verdančiu vandeniu ir t.t. **Naudokite galvaninius elementus, kuriuos galima pakartotinai įkrauti.**

Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų pavojingumo simboliai ir nuorodos

Pakuočių atliekos

Šiuo metu didžioji dalis pakuočių atliekų patenka į komunalines atliekas, jų gana sparčiai daugėja. Į komunalines atliekas patekusios panaudotos pakuotės surenkamos kartu su kitomis potencialiomis antrinėmis žaliavomis. Siekiant panaudoti kuo daugiau šių atliekų medžiaginių ir energetikos išteklių, jų tvarkymui ir apskaitai turėtų būti skiriama kur kas daugiau dėmesio.

Pakuočių atliekų surinkimas ir pirminis rūšiavimas daugiausia priklauso nuo visuomenės narių geranoriškumo ir sąmoningumo.

Pasirenkant pakuotes naujiems gaminiams, labai svarbu atlikti jų būvio ciklo analizę ir teikti pirmenybę darančioms mažiausią žalą aplinkai.

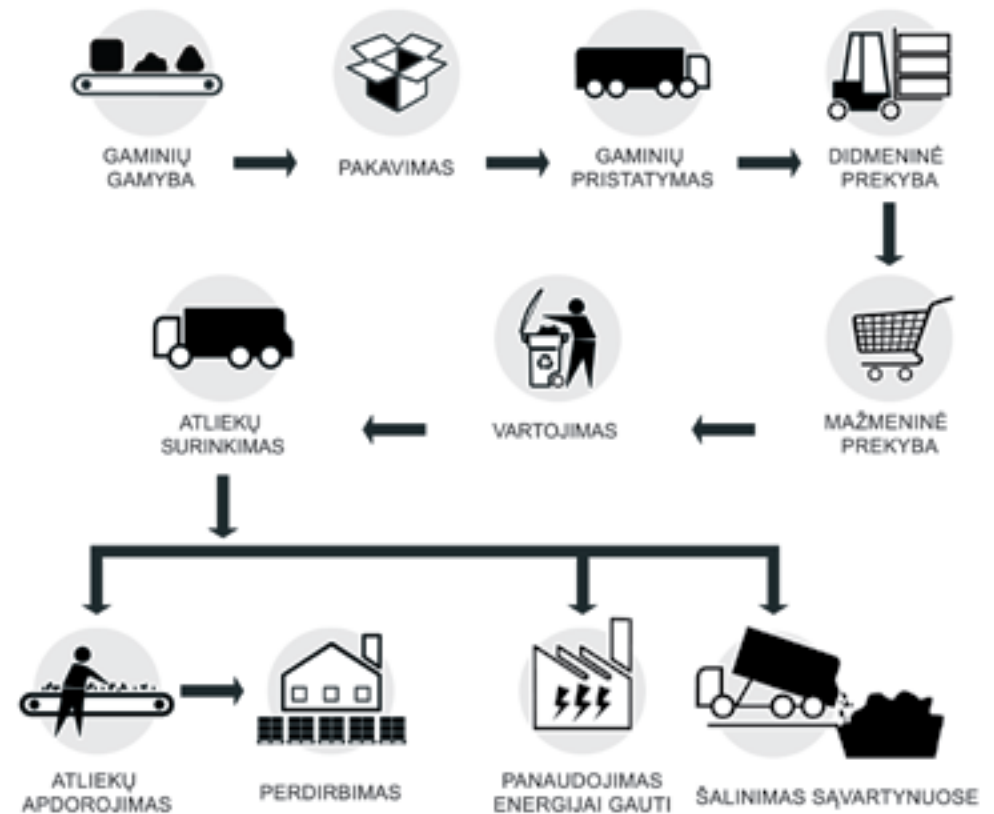
Daugelyje Europos valstybių pakuotes priimta ženklinti tarptautines nuostatas atitinkančiu specialiu ekologiniu ženklu:

- rodančiu, kad gaminyje ypač aukšto aplinkosaugos lygio;
- patvirtinančiu dalyvavimą atliekų tvarkymo sistemoje;
- nurodančiu medžiagų, iš kurių pagamintos pakuotės, prigimtį.

Ženklinimas

Pakuotės gyvavimo kelias

Pakuočių rūšys

• STIKLINĖ PAKUOTĖ

Stiklinės atliekos gali būti perdirbamos 100 proc. Stiklo atliekų perdirbimas padeda išsaugoti smėlio, natrio karbonato ir klinčių gamtinių atsargų vartojimą. Stiklą galima perdirbti neribotą kiekį kartų ir tokio stiklo kokybė ne prastesnė, nei pagaminto iš pirminių žaliavų. Iš 1 kg perdirbtų stiklo duženų gaunamas 1 kg naujo stiklo. Taip pat, jei stiklas gaminamas iš stiklo duženų, energijos sąnaudos yra maždaug 35 proc. mažesnės, nei gaminant iš pirminių žaliavų. Taip pat sumažinama oro tarša bei net 50 proc. vandens tarša. Paskaičiuota, kad Lietuvoje komunalinių atliekų sudėtyje stiklo atliekos sudaro apie 10 proc. Vienas gyventojas prikaupia apie 33 kg stiklo atliekų per metus. **Stiklo atliekos** (stikliniai buteliai, stiklainiai, stikliniai indai, stiklo šukės) **metamos į žaliąjį atliekų konteinerį.**

Gamtoje stiklo suirimas gali trukti net 900 metų.

• PLASTIKINĖ PAKUOTĖ

Plastiko pakuotės viena iš bene dažniausiai šiuo metu naudojama pakuotės rūšis. **Dauguma plastikinių gaminių gaminama iš neatnaujinančių gamtinių išteklių**, t.y. naftos, dujų. Plastikų gamybai suvartojama apie 8 proc. visos pasaulyje išgaunamos naftos. 1 kg perdirbtos plastmasės duoda apie 1 kg plastmasės žaliavos. Skaičiuojama, kad gaminant polietilenuis pirminių maišelius iš atliekų, energijos suvartojamas sumažėja dviem trečdaliais, vandens apie 90 proc., o anglies dioksido patekimas į atmosferą net 2,5 karto. Skaičiuojama, kad komunalinių atliekų sudėtyje plastikų

atliekos sudaro apie 10-12 proc. Lietuvoje susidaro apie 30 kg plastikų vienam gyventojui. **Plastikinės pakuotės atliekos** (plastikiniai buteliai nuo įvairių gėrimų, švarūs plastmasiniai indeliai nuo padažų, majonezo, jogurto, ploviklių, šampūnų, skalbiklių, polietileno plėvelė, polietileno maišeliai) **turi būti metamos į geltonąjį konteinerį.**

Plastikas suyra per maždaug 500 metų.

• PET PAKUOTĖ

PET – labiausiai perdirbamas plastikas. PET pakuotė paskutiniaisiais metais tapo ypač populiari. PET (polietilentereftalatas) yra 100 proc. perdirbama pakuotė. Ši medžiaga vertinama dėl įvairių savybių: stiprumas, lengvumas, atsparumas. PET poveikis aplinkai yra daug palankesnis lyginant su kitomis perdirbamomis pakuotės medžiagomis. PET pakuotėje supakuoti produktai yra lengvesni ir atsparesni, todėl transportavimui reikia mažiau kuro, lyginant su daugeliu kitų taros medžiagų. **PET pakuotės atliekos turi būti metamos į geltonąjį konteinerį.** Svarbu, kad pakuotė būtų kuo švaresnė. Antrinė PET žaliava naudojama įvairių kilimėlių, elektrinių prietaisų ir automobilių įrangos detalių gamybai, rūbų, statybinių medžiagų gamyboje.

• POPIERINĖ IR KARTONINĖ PAKUOTĖ

Popieriaus (kartono) pakuotė yra vertinga antrinė žaliava, kuri gali būti naudojama popieriaus ir kartono gaminių gamyboje, tokiu būdu išsaugant didesnius kiekius pirminės žaliavos – iš medienos gaunamą celiuliozę. **Popieriaus (kartono) atliekas galima perdirbti 4-6 kartus.** Pasaulyje kasmet popieriaus gamybai suvar-

tojama daugiau nei 1 mln. medžių, maždaug apie 18 proc. visų iškertamų miškų. Kiekviena perdirbto popieriaus (kartono) tona išsaugo 17 medžių, apie 26 500 litrų vandens ir sutaupo energijos, kurios 6 mėnesius užtektų apšildyti normalaus dydžio namui. Lietuvoje popieriaus atliekos komunalinių atliekų sraute sudaro apie 15-20 proc. **Popierinės (kartoninės) pakuotės turi būti išmetamos į mėlynąjį konteinerį.** Perdirbimui tinka kartoninės dėžutės, laikraščiai, žurnalai, pakavimo ir biuruose naudojamas popierius. Svarbu, kad šios rūšies pakuotės atliekos būtų sausos ir švarios.

Popieriaus (kartono) pakuotė suyra per maždaug 2 metus.

• METALINĖ PAKUOTĖ

Metalinės pakuotės gaminamos iš aliuminio ar plieno ir yra padengiamos alavu. Šios pakuotės medžiagos gali būti ištirpdytos ir vėl panaudotos. Aliuminio perdirbimas ypač svarbus, nes jo žaliava gamtoje yra uoliena boksitas. Norint ją išgauti masiškai kertami atogrąžų miškai. 1 t perlydyto plieno sutaupo apie 1,5 t geležies rūdos. Perdirbant aliuminio atliekas kiekvienai tonai šio metalo sutaupoma 4 t boksitų ir net 95 proc. energijos. Lietuvoje komunalinių atliekų sudėtyje metalas sudaro apie 3 proc. **Metalinei pakuotei atskirų konteinerių nėra, todėl dažniausiai jos metamos į geltonąjį arba žaliąjį konteinerį.** Apie tai kur mesti metalinę pakuotę, reikia ieškoti informacijos ant konteinerių.

Metalas gali irti nuo 90-500 metų, priklausomai nuo jo sudėties.

KOMBINUOTA PAKUOTĖ

Kombinuota pakuotė yra daugiasluoksnė pakuotė, sudaryta iš dviejų ar daugiau skirtingų medžiagų, kurios viena nuo kitos, negali būti atskirtos rankomis ar naudojant paprastas fizines priemones. Kombinuotos pakuotės pvz. pakuotė nuo bulvių traškučių, ledų.

• KOMBINUOTA PAKUOTĖ

(vyraujanti medžiaga popierius/kartonas)

Kartoninės gėrimų pakuotės („Tetra Pak“) – tai lengviausiai perdirbama pakuotė lyginat su kitomis kombinuotomis pakuotėmis. Didžiąją tokios pakuotės dalį (apie 70 proc.) sudaro kartonas. Polietileno ir aliuminio folijos sluoksniai užtikrina pakuotės funkcionalumą ir laikomo skysčio saugumą. Kartonas pakuotei suteikia stabilumo ir atsparumo, o polietilenas apsaugo kartoną nuo drėgmės. **Kartoninės gėrimų pakuotės („Tetra Pak“) metamos į geltonąjį konteinerį.** Prieš išmetant patariama pakuotes suspausti, kad užimtų mažiau vietos tiek namuose, tiek konteineriuose. Iš perdirbtų „Tetra Pak“ pakuočių gaminami įvairūs gaminiai: kartoninės pakuotės, popieriniai maišeliai.

• MEDINĖ PAKUOTĖ

Medinė pakuotė dažniausiai gaminama iš žaliavinės medienos. Ji dažnai naudojama pakartotinai, perdirbama arba perdaroma. Medinė pakuotės pavyzdžiai: mediniai padėklai prekėms gabenti, mediniai sutvirtinimai, rėmai, statinės, dėžės, arbatos dėžutės, mediniai krepšeliai. Šios medžiagos pakuotės yra beveik kiekviename importuojamame krovinyje. **Medinė pakuotė turėtų būti metama į geltoną konteinerį.**

Dažniausias šios surinktos žaliavos panaudojimo būdas – deginimas.

• KITA PAKUOTĖ

Visos likusios pakuotės, kurių negalima priskirti prie aukščiau išvardintų pakuočių rūšių yra priskiriamos prie – kita pakuotė. Tai moliniai indai, džiuoto ir medžaginiai maišai. **Dažniausiai jos yra netinkamos perdirbimui, tačiau jas galima panaudoti kaip kurą energijai gauti.**

TAIP PAT YRA IŠSKIRIAMOS ŠIOS PAKUOČIŲ RŪŠYS:

- **Pirminė (prekinė) pakuotė** – tai pakuotė, kuri kartu su gaminiu sudaro prekinį vienetą ir pateikiama vartotojams ar gaminio naudotojams.
- **Antrinės (grupinė) pakuotė** – tai pakuotė, kurioje vartotojams ar gaminio naudotojams pateikiama tam tikra grupė prekinių vienetų. Grupinę pakuotę galima pašalinti nepažeidus gaminio.
- **Tretinė (transporto) pakuotė** – tai pakuotė, kuri palengvina pirminėje ir (ar) antrinėje pakuotėje supakuotų gaminių gabenimą, tvarkymą ir gabenimo metu apsaugo nuo pažeidimo. Tretinei pakuotei nepriklauso kelių, geležinkelių, laivų ir lėktuvų konteineriai.

	Atliekų šalinimo įrenginys ant žemės ar po žeme	Likti nesuvargotam	Tinkamos perdirbti arba žaliavos	Trečiasis	Kulkos atšokimas nuo kliūtis	Kas liko dėl ...	Be skonio padarytas	Žumalas ".... spalvos"	... atliekos daro neigiamą įtaką aplinkai	7
	Medžiagos, kurių atsikratoma		Guba dar vadinama ...				Traškučiai ir kryžiažodžių žumalas			
	Nuodingos arba ... medžiagos		Kas gi ... nežino?		Kratyti, kreikti		Lenkų sąjunga	... visad šviečia saulė"		
	J. Erlicko daina ".... vaikeliai"		...galima šiukšinti		... ir negrįžo		...smirninko linksnis	„Gustavo ...ciklopedija"		
	Viena iš keturių pietinių Indijos valstijų – ... Pradešas	Suomiška pirtis			Sušlietų javų pėdų krūva			Išnaudota laikrodžio ... – specialiose vietose surenkama atlieka		
	Aktorė ... Džesika Parker	Stiklo atliekoms išmesti skirti ... spalvos konteineriai		Krinta ... sniegas	Darė pakus	Gaminys, skirtas pakuoti			Ėriukas (kitaip)	
	Tekstilinė pakuotė						Titanas Seges arba ...		Jie skubiai ... darbo	
	Pakuotė arba ta...		Eit tamsyn		Ardami užvertėm žemėmis		Sena moteris			
	Gdytojas ... Šiukšlės išvežamos iš m... chalu				Tatai		Ažuolo vaisius			
	Omano kodas Sode jis ... konteinerį žalioms atliekoms				Kartas, sykis, atsitikimas					6
							Ka... po pamatais			
										11

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

10 nugalėtojų laimės saldžius OHO prizus ir UAB „Gerovė“ maišelius, su kuriais bus dar lengviau rūšiuoti šiukšles visai savo klasei.

Išsprendę užduotį, gautą atsakymą siųskite SMS žinute iš savo mobiliojo telefono trumpuoju numeriu 1656 (žinutės kaina — 1 litas). Dėmesio! Siųsdami žinutę, rašykite: OHO (tarapas) ZALIAS (tarapas) atsakymas (tarapas) sprendėjo pavardė.
Pvz.: OHO ZALIAS ATSAKYMAS PAVARDIETIS
Atsakymai konkursui priimami iki 2013 m. gruodžio 30 d.
Laimėtojas bus išrinktas burtų keliu.
Nugalėtojai bus informuoti asmeniškai.
Paslaugos kokybės svetainės adresas: <http://savitarna.vero.lt>